

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 12
van **STEVE VANDENBERGHE**
datum: 30 augustus 2019

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS

Basisonderwijs - Niveau begrijpend lezen

Als het aankomt op begrijpend lezen, scoren Vlaamse kinderen in het basisonderwijs steeds slechter. Bij de laatste Pirls-meting, in 2016, zakte het niveau van begrijpend lezen in het basisonderwijs zowel relatief (ten opzichte van andere landen) als absoluut (in aantal punten). Vlaanderen scoort nu onder het West-Europese en internationale gemiddelde.

Om deze trend te keren, vroeg de Vlor (Vlaamse Onderwijsraad) aan onderzoekers van het Centrum voor Taal en Onderwijs (KU Leuven) en de vakgroep Onderwijskunde van de UGent om te onderzoeken hoe leerkrachten het niveau van begrijpend lezen op een wetenschappelijk verantwoorde wijze kunnen opkrikken, wat resulteerde in een praktisch handboek van de Vlor.

Professor Kris Van den Branden (KU Leuven) gaf volgende aanbevelingen:

- begrijpend lezen moet beter verwerkt worden in het hele curriculum, van muzische vorming over rekenen tot wereldoriëntatie;
 - leerlingen moeten veel meer gemotiveerd worden om te lezen;
 - leerkrachten én uitgeverijen moeten meer nadenken hoe ze teksten en leesopdrachten kunnen aanbieden die dichter liggen bij de leefwereld van leerlingen, of nuttig kunnen zijn in hun leven. Leerkrachten baseren zich op heden te vaak op handboeken, die óók te veel verkokerd zijn, maar die de leerkrachten gebruiken om zeker in orde te zijn met eindtermen en leerplannen.
1. Welke maatregelen nam de minister vorige legislatuur om 'begrijpend lezen' te versterken?
 2. Heeft de minister de score van Vlaamse kinderen voor begrijpend lezen voor 2014 tot op heden?
 3. Wat is de reactie van de minister op de aanbevelingen van professor Kris Van den Branden?

ANTWOORD

op vraag nr. 12 van 30 augustus 2019

van **STEVE VANDENBERGHE**

1. Inzake begrijpend lezen, met inbegrip van leesplezier, heb ik diverse initiatieven genomen die in samenhang gezien moeten worden. Hierna volgt een selectie.

Ik vond het belangrijk om de problematiek inzichtelijk te maken en scherp te stellen door het probleem te erkennen en er open en helder over te communiceren. Na de bekendmaking van PIRLS 2016 heb ik samen met experts en onderwijsverstrekkers een **werkbezoek** gebracht aan twee Nederlandse scholen (Eindhoven) om ons te laten inspireren door het leesonderwijs daar. Het bezoek resulteerde in een engagement van de deelnemers om mee te bouwen aan een ambitieus en eigentijds leesonderwijs.

Op mijn voorstel is binnen de schoot van de Taalunie een **Taalraad** begrijpend lezen opgericht. In deze Taalraad hebben 10 experts uit Vlaanderen en Nederland een **actieplan** begrijpend lezen opgesteld. Dit plan richt zich op het breed verspreiden van een effectieve aanpak voor begrijpend lezen aan de hand van goede voorbeelden van scholen die het tij hebben weten te keren. Alle betrokkenen rond de school (ouders, bibliotheken, opleiders, pedagogisch begeleiders,...) worden aangesproken om samen te werken en af te stemmen om scholen daarbij te ondersteunen, zodat er sprake is van één afgestemde aanpak voor beter leesbegrip en meer leesmotivatie.

Ik liet tevens een **secundaire analyse van PIRLS** maken om te begrijpen waar de daling in de scores begrijpend lezen aan toe te schrijven kan zijn en hoe deze trend gekeerd kan worden. Het onderzoek levert helaas geen heldere, eenduidige verklaring voor de sterke daling in begrijpend lezen in Vlaanderen tussen 2006 en 2016. De achteruitgang in PIRLS heeft hoogstwaarschijnlijk diverse oorzaken. Dat maakt dat er ook geen pasklare antwoorden liggen om het niveau van het begrijpend lezen terug op te krikken. Zoals steeds in onderwijs zijn er geen mirakeloplossingen. De onderzoekers suggereren om in te zetten op begrijpend lezen op verschillende fronten en door verschillende actoren.

Ik heb opdracht gegeven om het **PIRLS-repeat onderzoek** uit te voeren in 2018. Hierbij werd de PIRLS-toets opnieuw afgenomen in het zesde leerjaar, twee jaar na het PIRLS 2016 onderzoek dus. Zo worden meer data verzameld en worden extra analyses mogelijk gemaakt: gezien de longitudinale opzet kunnen we leerwinst inzake begrijpend lezen meten en bovendien werden in het design ook toetsitems uit de peiling Nederlands meegenomen om de link te kunnen leggen tussen de peiling en PIRLS. De eerste resultaten werden reeds bekendgemaakt; ik verwacht het volledige rapport in de komende weken.

N.a.v. de peiling Nederlands lezen, luisteren en schrijven 2018 (waarin de zorgen rond de begrijpend leesvaardigheid van leerlingen grotendeels bevestigd worden) heb ik een **operationele werkgroep** opgericht (onder leiding van AHOVOKS en met vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers, educatieve uitgeverijen, inspectie, de Taalunie, het Departement Onderwijs en Vorming, lerarenopleidingen, Stichting Lezen, ...) die toewerkt naar duidelijke en op elkaar afgestemde engagementen van alle kernbetrokkenen.

Ook naar aanleiding van de peiling Nederlands wordt een **inspiratiedag** Nederlands basisonderwijs georganiseerd (25 november 2019). Op deze dag zullen de engagementen van de onderwijspartners voorgesteld worden, en zal inspiratie uit onderzoek en krachtige praktijkvoorbeelden van scholen gedeeld worden.

Het Departement Onderwijs en Vorming en de Vlaamse Onderwijsraad organiseren op 5 november 2019 een **interactief seminarie** naar aanleiding van de SONO-review over vreemdetalenonderwijs en de VLOR review over begrijpend leesdidactiek. De doelgroep bestaat uit pedagogisch begeleiders, lerarenopleiders en inspecteurs voor het basisonderwijs. Tijdens dit seminarie worden de resultaten van de twee praktijkgerichte reviews voorgesteld en is er ruimte om met de onderzoekers in gesprek te gaan. Ook wordt er stilgestaan bij de implicaties van deze inzichten voor de opleidings- en begeleidingspraktijk van leraren(teams).

Ik heb opdracht gegeven voor een **prioritaire nascholing** rond begrijpend lezen. Bij de selectie van de voorstellen zal rekening worden gehouden met het actieplan van de Taalraad en de adviezen n.a.v. het VLOR-rapport.

Vanuit **CANON Cultuurcel** wordt erg ingezet op **leesplezier**. Naast de continuering en opschaling van bestaande acties zoals De Beste Boekenjuf/meester (CANON i.s.m. Vlaamse Kinderboekenuitgevers), de leeskaarten (i.s.m. pedagogische begeleidingsdiensten), een tweejaarlijkse studiedag poëzie (i.s.m. Poëziecentrum en Iedereen Leest) en de jaarlijkse cultuurdagen voor studenten van de lerarenopleidingen zijn volgende acties genomen:

- CANON Cultuurcel organiseert sinds 2015 samen met Iedereen Leest de **focusgroep Lezen**. Vertegenwoordigers uit de verschillende lerarenopleidingen werkten samen met pedagogisch begeleiders 10 tips voor een inspirerende leesomgeving op school uit. (<https://www.cultuurkuur.be/inspiratie/10-tips-voor-meer-leesplezier>).
- Het **bestaande subsidiekanaal dynamoPROJECT** voorziet een ondersteuning van max. 2000 euro voor creatieve projecten. We stimuleren om deze ondersteuning in te zetten voor **leesbevorderende projecten**. Daartoe vinden scholen inspiratie, lestips, lesmateriaal en praktijkvoorbeelden op cultuurkuur.be
- Het **Netwerk Lezen op School** - 383 aangemelde leerkrachten uit het basisonderwijs - komt sinds 2016 meerdere keren per jaar samen. Deze dagen vol praktijkuitwisseling worden georganiseerd door CANON Cultuurcel en Iedereen Leest en zijn volledig gratis.
- CANON Cultuurcel organiseerde in 2018-2019 een **participatief onderzoek**, i.s.m. VFL en Iedereen Leest naar het lezen en leesbeleid in onze Vlaamse lerarenopleidingen (http://www.vfl.be/uploads/Downloads/downloads/Leesmotivatie_spread_DEF.pdf).

Eind 2018 heb ik aan Iedereen Leest de opdracht gegeven om ook al **concreet** aan de slag te gaan met scholen. Meer dan 200 scholen kandideerden voor de oproep. **20 scholen krijgen een vorming op maat** en schuiven ook in het opleidingsaanbod van het Netwerk Lezen op School. <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/nieuws/project-gestart-met-scholen-die-bouwen-aan-een-inspirerende-leesomgeving>

Al deze acties worden georganiseerd in partnership met relevante (culturele) spelers, zodat de samenhang van een doorlopende leeslijn wordt bewerkstelligd. Een verdienste van het Boekenoverleg: juist door bovenvernoemde samenwerkingen en synergieën bieden we aan scholen de sterkste kans om het probleem aan te pakken.

2. Ik heb zicht op systeemniveau op de prestaties van leerlingen vierde leerjaar via het PIRLS onderzoek (2016), en op de eindtermen Nederlands aan het einde van het

basisonderwijs via het peilingsonderzoek Nederlands (2018) en via het PIRLS-repeat onderzoek.

Ik heb geen zicht op resultaten van individuele leerlingen of individuele scholen. Het is een sterke aanbeveling uit zowel het VLOR-rapport als het rapport van de Taalraad en de Taalunie dat scholen de ontwikkeling van leerlingen voor begrijpend lezen dienen op te volgen, om het onderwijs beter te kunnen afstemmen op de behoeften van de leerling.

3. Elk onderbouwd wetenschappelijk onderzoek dat inzet op begrijpend lezen is voor mij zeer waardevol. Belangrijk is ook dat het onderzoek van Kris Van den Branden zich niet enkel beperkt tot een wetenschappelijk rapport met aanbevelingen, maar er ook een praktijkgids aan koppelt, waar leraren echt verder mee kunnen. De nadruk op effectieve didactiek is ook één van de pijlers van het actieplan van de Taalraad Begrijpend Lezen.

Opvallend is dat in Nederland, onafhankelijk van Vlaanderen, gelijkaardig onderzoek opgezet is (Thoni Houtveen); in beide onderzoeken komt men tot gelijkaardige conclusies. De principes voor effectief begrijpend leesonderwijs zijn dus gekend. Het komt er nu op aan om die, samen met alle stakeholders, tot in de klas te brengen.